

СТАНОВИЩЕ

на Фондация Български адвокати за правата на човека
по конституционно дело № 4/2013 г.

С определение от 9 април 2013 г. на Конституционния съд на Република България по конституционно дело № 4/2013 г. е допуснато за разглеждане по същество искането на Омбудсмана на Република България за установяване противоконституционност на чл. 182, ал. 2, т. 2, б. „а“ и чл. 221, ал. 6, т. 1 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК). Конституционният съд е отклонил искането на омбудсмана за установяване на противоконституционност на чл. 43, ал. 1, т. 2 и т. 3 от Закона за чужденците в Република България, тъй като с последните му изменения в ДВ, бр. 23/08.03.2013 г., след образуването на конституционно дело № 4/2013 г., атакуваните разпоредби са били отменени.

Конституционният съд, наред с други органи и организации, е конституиран като заинтересувана страна и Фондация „Български адвокати за правата на човека“.

СТАНОВИЩЕ ОТНОСНО ПРОТИВОРЕЧИЕТО НА ЧЛ. 182, АЛ. 2, Т. 2, Б. „а“ И ЧЛ. 221, АЛ. 6, Т. 1 ОТ ДОПК С ЧЛ. 35, АЛ. 1 ОТ КОНСТИТУЦИЯТА.

Чл. 182, ал. 2, т. 2, б. „а“ и чл. 221, ал. 6, т. 1 от ДОПК дават възможност на органа, установил публично вземане, съответно публичния изпълнител да поискат от органите на Министерството на вътрешните работи да не се разрешава (съответно да се забрани) на длъжника или на членовете на контролните или управителните му органи напускане на страната, както и да не се издават или да се отнемат издадените паспорти и заместващите ги документи за преминаване на държавната граница. Посочените разпоредби се прилагат както към български граждани, така и към чужденци.

Посочената правна уредба противоречи на чл. 35, ал. 1 от Конституцията, който гласи: *„Всеки има право свободно да избира своето местожителство, да се придвижва по територията на страната и да напуска нейните предели. Това право може да се ограничава само със закон, за защита на националната сигурност, народното здраве и правата и свободите на други граждани.“*

Правото да се напуска страната като основно право на всеки (Конституцията не прави разлика основаваща се на признак гражданство), гарантирано от Конституцията на Република България, е несъвместимо с възможността, предвидена в ДОПК административни органи, каквито са органите на Министерство на вътрешните работи да не разрешават, съответно да забраняват напускането на страната. Съществуването на една такава възможност обезсмисля както Решение № 2 от 31.03.2011 г. на Конституционния съд относно противоконституционността на чл. 75, т. 5 и т. 6 от Закона за българските лични документи, така и законодателната отмяна на аналогичните им разпоредби по чл. 43, ал. 1, т. 2 и т. 3 от Закона за чужденците в Република България.

Фондация “Български адвокати за правата на човека” поддържа становището си, приложено към конституционно дело № 2 от 2011 г., което е относимо и по настоящото дело.

Наред изтъкнатите в Решение № 2 от 31.03.2011 г. на Конституционния съд и с посочените в искането на Омбудсмана на Република България аргументи бихме добавили и следните допълнителни съображения относно противоречието на чл. 182, ал. 2, т. 2, б. „а“ и чл. 221, ал. 6, т. 1 от ДОПК с чл. 35, ал. 1 от Конституцията:

- ДОПК допуска възможност забраната за напускане на страната да се налага **автоматично** от органите на Министерство на вътрешните работи винаги, когато искането е направено от органа, установил публично вземане, съответно публичния изпълнител и задължението е по-голямо от 5000 лв. и не е представено обезпечение в размер на главницата и лихвите. Забраната за напускане на страната не е предвидена като изключителна мярка, при налагането на която да се държи сметка дали ограничаването на свободата на предвижване отговаря на конституционните предпоставки да бъде налагано - *защита на националната сигурност, народното здраве и правата и свободите на други граждани.*
- При налагане на забраната за напускане на страната по ДОПК няма никаква възможност за преценка за наличие на конституционните основания за ограничение във всеки **отделен случай**, отчитайки **личното поведение** на засегнатото лице и дали наложеното ограничение е **пропорционално и необходимо за постигане на целите, посочени в Конституцията.**
- ДОПК не предвижда нито **задължение нито механизъм за периодичен контрол** – което е още един признак на пренебрегване на конституционното изискване към случаите, при които единствено може да бъде ограничавано основно, конституционно признато човешко право.
- На практика при неплащане или необезпечаване на задължението **забраната се налага като наказание.** Така например по отношение на лице, което няма достатъчно или никакви средства да осигури плащане, особено при по-големи размери, наложената продължителна забрана се превръща в един вид наказание за невъзможността да се плати. Остава непонятно каква е връзката между фактичката липса на средства/имущество на едно лице да плати/обезпечи свое/или на юридическо лице, на чиито контролни или управителни органи е член, задължение от една страна и националната сигурност, народното здраве или правата и свободите на други граждани от друга.
- ДОПК не съдържа **никакви гаранции срещу произволно лишаване от конституционно признати права.**

Поради изложените съображения и в допълнение към аргументите на Омбудсмана на Република България Фондация “Български адвокати за правата на човека” смята, че разпоредбите на чл. 182, ал. 2, т. 2, б. „а“ и чл. 221, ал. 6, т. 1 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс *противоречат* на чл. 35, ал. 1 от Конституцията, на чл. 2 от Протокол 4 към Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и на правото на Европейския съюз.